

POSTANOWIENIE

Dnia 5 października 2015 r.

Sąd Rejonowy w Rzeszowie – III Wydział Rodzinny i Nieletnich

w następującym składzie:

Przewodniczący: SSR Andrzej Kallaus

Ławnicy: -----

Protokolant: sekr. sądowy Ewelina Marszał

po rozpoznaniu w dniu 5 października 2015 r. w Rzeszowie

na rozprawie

z wniosku A. J.

z udziałem Prokuratury Rejonowej w Rzeszowie oraz małoletnich K., K., K. i K. (...) reprezentowanych przez M. i A. (...)

o przyznanie wynagrodzenia

p o s t a n a w i a :

I. p r z y z n a ć wnioskodawcy A. J. ze środków publicznych Skarbu Państwa – Prokuratury Rejonowej w Rzeszowie wynagrodzenie w kwocie 221,40 zł (dwieście dwadzieścia jeden złotych i czterdzieści groszy) tytułem reprezentowania małoletnich w postępowaniu prowadzonym pod sygn. 2Ds 684/15,

II. w pozostałej części wniosek o d d a l i ć,

III. opłatą wpisową o b c i ą ż y ć Skarb Państwa.

Uzasadnienie postanowienia

Wnioskodawca adwokat A. J. wniósł do tut. Sądu wnioski o zasądzenie wynagrodzenia, oznaczając jako uczestników postępowania Prokuraturę Rejonową w Rzeszowie oraz przedstawicieli ustawowych dzieci. We wniosku kurator domagał się zasądzenia kwoty 885,60 zł stanowiącej wielokrotność wartości minimalnej stawki zastrzeżonej dla fachowego pełnomocnika za udzielenie pomocy prawnej w sprawie objętej dochodzeniem - z uwzględnieniem liczby małoletnich, występujących po stronie pokrzywdzonej, oraz należnego podatku.

W uzasadnieniu wniosku podniesiono, że wnioskodawca został ustanowiony kuratorem celem reprezentowania małoletnich w postępowaniu karnym, zakończonym umorzeniem na etapie dochodzenia. Podniesiono również, że dzieci nie posiadają żadnego majątku.

Sąd ustalił i zważył co następuje:

Wnioskodawca reprezentował małoletnich: K., K., K. i K. Ł. w ramach dochodzenia. Sprawa została umorzona. Postępowanie było nadzorowane przez Prokuraturę Rejonową w Rzeszowie, która wносиła o ustanowienie kuratora, zostało umorzone. Dzieci nie posiadają majątku (wywiad kuratora, którego wiarygodność nie została zakwestionowana).

Szczupłość powyższego stanu faktycznego wynika z braku aktywności wnioskodawcy zarówno w sferze przytoczeń, jak i postępowania dowodowego. Należy jednak pamiętać, że chodzi w tym wypadku o sprawę wnioskową. W sprawie tego rodzaju sąd nie podejmuje czynności z urzędu w celu wykazania zasadności wniosku, a co najwyżej dokonuje weryfikacji twierdzeń wnioskodawcy. Z tego powodu Sąd dopuścił dowód ze sprawozdania kuratora na okoliczność ustalenia stanu majątku małoletnich. Stwierdzenie tego, że wynagrodzenie powinno być pokryte ze środków budżetowych, nie jest równoznaczne z obowiązkiem uwzględnienia wniosku w całości.

Należy zauważyć, że na gruncie procesu karnego nie ma przepisów wprost regulujących kwestię wynagrodzenia kuratora, jaki został wyznaczony dla osoby pokrzywdzonej w celu jej reprezentowania w tym postępowaniu. Co więcej, unormowania odnoszące się bezpośrednio do tej kwestii również nie zawierają wskazań co do tego, w jaki sposób określić wynagrodzenie kuratora działającego w innym postępowaniu niż cywilne. Przepis art. 179 §2 k.r.o. precyzuje przypadek, w którym wynagrodzenie, mimo ustanowienia kuratora, nie powinno być zasądzone. Wyrażona w nim norma stanowi, że wynagrodzenia nie przyznaje się, jeżeli nakład pracy kuratora jest nieznaczny, a sprawowanie kurateli czyni zadość zasadom współżycia społecznego.

W zakresie odpłatności za czynności podjęte w imieniu strony w postępowaniu prowadzonym w trybie przepisów k.p.c. obowiązują unormowania zawarte w Rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dn. 13.11.2013 r. w sprawie określenia wynagrodzenia i zwrotów wydatków poniesionych przez kuratorów ustanowionych dla strony w sprawie cywilnej. Rozporządzenie to zostało wydane w wykonaniu art. 9 ust. 3 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych. W treści tego przepisu ustawodawca powiązał wysokość wynagrodzenia kuratora z rodzajem sprawy, stopniem jej zawilosci oraz nakładami pracy tego kuratora. Należy podkreślić, że zawarte w tym Rozporządzeniu unormowania przewidują regramentację wynagrodzenia kuratora, wprowadzając wymóg jego przyznania na poziomie nieprzekraczającym wysokości stawki minimalnej wynagrodzenia adwokata lub radcy prawnego. To ograniczenie jest oczywiste ze względu na ewentualność pokrycia wynagrodzenia z majątku osoby, dla której kurator został wyznaczony. Pod tym względem należy stwierdzić, że zachodzi pomiędzy przedstawicielem ustawowym ustanowionym przez sąd opiekuńczy a pełnomocnikiem zasadnicza różnica w podejściu do odpłatności należnej z tytułu czynności dokonywanych przez osobę umocowaną. Kwestia ma istotne znaczenie dla wykładni obowiązujących w tym względzie przepisów.

Powstaje jednak pytanie, czy powyższe zasady obowiązują również w odniesieniu do wynagrodzenia kuratora, który został wyznaczony do innej sprawy niebędącej cywilną. Ponieważ w systemie prawnym nie ma analogicznych przepisów regulujących wynagrodzenie innych kuratorów (w tym kuratorów ustanowionych w procesie karnym), można mówić o luce prawnej, która wymaga wypełnienia poprzez zastosowanie zbliżonych unormowań. W tym stanie rzeczy właściwą podstawą przyznania wynagrodzenia przypadającego kuratorowi wyznaczonego do innej sprawy niż cywilna są te same przepisy, które obowiązują w odniesieniu do przedstawiciela ustawowego działającego w postępowaniu podlegającemu reżimowi kodeksu postępowania cywilnego. Założenie to wydaje się o tyle prawidłowe, o ile brak jest jakichkolwiek względów przemawiających za zróżnicowaniem wynagrodzeń kuratorów tylko z racji na rodzaj postępowania. Należy też zauważyć, że art. 597 k.p.c., znajdujący odpowiednie zastosowanie do kurateli na mocy art. 605 k.p.c. swoją dyspozycję odnosi do każdego podmioty umocowanego przez dany organ państwowy, a nie tylko do osoby, która została powołana do działania w sprawie cywilnej.

A zatem wysokość wynagrodzenia kuratora powinna być określona w każdym wypadku na podstawie charakteru sprawy oraz niezbędnych nakładów pracy, wyrażających się we wkładzie kuratora w zakresie wyjaśnienia i rozstrzygnięcia sprawy. W konsekwencji przyjętego poglądu należy opowiedzieć się za koniecznością każdorazowego badania wysokości dochodzonego przez kuratora wynagrodzenia pod względem zawilosci przedmiotu rozpoznania oraz zaangażowania osoby umocowanej w ochronę dobra jednostki wymagającej reprezentacji. Zakładanie w tym wypadku automatyzmu, polegającego na zasądzeniu wynagrodzenia w minimalnej stawce, powiększonej o liczbę osób, dla których ustanowiono kuratele, niezależnie od sposobu ich reprezentowanie, nie znajduje uzasadnienia w przytoczonych przepisach. W tym wypadku chodzi bowiem o zabezpieczenie interesów podmiotów, które są w sposób szczególny chronione przez prawo. Wyrazem obowiązku miarkowania wynagrodzenia jest powinność zaniechania

przyznania wynagrodzenia w sytuacji, gdy kurator wprowadzie podjął działania na rzecz reprezentowanego, ale były one nieznaczące.

Rozstrzygając niniejsze kwestie, można znaleźć pewne analogie do wynagrodzenia pełnomocnika, choć należy wykazać w tym zakresie ostrożność, mając na względzie istotną różnicę w podejściu ustawodawcy do tych instytucji. Była o tym mowa powyżej. Niemniej jednak również w odniesieniu do wynagrodzenia pełnomocnika istnieje obowiązek obniżenia wynagrodzenia ze względu na istnienie wymienionych kryteriów. Dotyczy to również sytuacji, gdy pełnomocnik reprezentuje kilka osób. Ta kwestia została podniesiona w jednym z ostatnich orzeczeń Sądu Najwyższego. W uchwale z dn. 10.07.15r. (III CZP 29/15) zanegowano istnienie mechanizmu uwzględnienia wniosku o wynagrodzenie, ustalonego odrębnie w stosunku do każdego współuczestnika. Jakkolwiek SN nie wykluczył możliwości zasądzenia wynagrodzenia stanowiącego sumę wynagrodzeń ustalonych osobno wobec każdego ze współuczestników, to jednak zastrzegł obowiązek jego miarkowania ze względu na poczynione nakłady pracy.

Odnosząc powyższe podglądy do niniejszego przypadku, trzeba stwierdzić, że w procesie karnym prowadzonym z udziałem kilku pokrzywdzonych małoletnich rzadko występują okoliczności, które powodują istotne zróżnicowanie ich sytuacji procesowej. Należy też podkreślić, że nie zachodzi pomiędzy nimi sprzeczność interesów. Przeto osoba, która została powołana w celu ich reprezentowania, zazwyczaj nie ponosi dodatkowych nakładów pracy tylko dla tego, że wykonuje ona prawa procesowe na rzecz kilku podmiotów. Nie można a priori postawić tezy, że przy wspólnym interesie osób reprezentowanych, które mieszkają w tym samym miejscu, nakłady pracy ponoszone przez umocowanego ulegają istotnemu zwiększeniu (nieznaczące nakłady w świetle art. 179 §2 k.r.o. nie mogą być uwzględnione). Wszakże zapoznanie się z aktami, czy podjęcie konkretnych czynności procesowych np. złożenie zażalenia na umorzenie postępowania ani nie zmienia stopnia trudności podejmowanych kroków procesowych, ani też nie wiąże się – co do zasady - z dodatkowymi nakładami - uzasadnionymi tylko tym, że w sprawie występuje współuczestnictwo. Nie ma żadnych argumentów przemawiających za obciążeniem majątku dzieci lub Skarbu Państwa kosztami ponad taką potrzebę. Należy podkreślić, że sprawa o wynagrodzenie jest zaliczana do postępowania opiekuńczego, w którym obowiązuje zasada nadrzędności interesów osoby małoletniej, co wyklucza możliwości przyjmowania na jej gruncie jakiegokolwiek automatyzmu.

Jeżeli kurator w związku z istnieniem współuczestnictwa po stronie reprezentowanej zwiększył swój udział w sprawie, to do osoby dochodzącej stosownego wynagrodzenia należy wykazanie tego, że jej nakłady pracy, zawilóść sprawy oraz inne okoliczności mają odpowiednie przełożenie na wymiar odpłatności za reprezentowanie strony postępowania, składające się z kilku podmiotów. Tymczasem wnioskodawca nie tylko nie wykazał tego, że jego zaangażowanie w sprawie uległo w odpowiednim stopniu zwiększeniu (mimo osobistego udziału w rozprawie), ale nawet nie przedstawił w tym zakresie jakiegokolwiek argumentacji, ograniczając się do stwierdzenia, że dochodzenie zostało umorzone. Należy zauważyć, że w wypadku zakończenia sprawy w wyniku postanowienia formalnego postępowanie rzadko przybiera pod względem obszerności materiału dowodowego i zawilóści prawnej taką postać jak pojawia się w wypadku konieczności wydania rozstrzygnięcia merytorycznego.

Jak zauważył SN w uchwale z dn. 28.03.2014r., III CZP 6/14 (Biul.SN 2014/3/9) orzeczenie wydawane na podstawie art. 597 w zw. z art. 605 k.p.c., a więc postanowienie w przedmiocie przyznania wynagrodzenia kuratorowi ma postać rozstrzygnięcia co do istoty sprawy. Oznacza to, że kwestia argumentacji, jak również wykazania jej słuszności w drodze postępowania dowodowego ma istotne znaczenie z punktu widzenia uwzględnienia wniosku. Orzeczenie ma bowiem charakter merytoryczny i nie może abstrahować od wspomnianych kryteriów.

W tym stanie rzeczy należało orzec jak w sentencji